

"E lo senyor rei, ab l'infant N'Anfos, e ab lo comte de Pallars, e el comte d'Urgell, e el vescomte de Cardona, e el vescomte de Rocaberti e los altres rics-hòmens de Catalunya, anaren-se'n a Peralada. E con foren a Peralada, missatge los venc del monestir de Sant Quirc, qui era al pla, passada la muntanya del coll de la Maçana, que el rei de França era al monestir de Sant Quirc ab tota la cavalleria. Què us diré? Que el rei de França estec al dit lloc de Sant Quirc vuits dies, que anc no en volc moure entrò que la sua host, e de cavall e de peu, e de carretes e asembles, ne foren passats, ne entrò que l'estol seu sabé que fos a Roses, al port, qui és lo mellor port de Catalunya e el major, que tot lo navili que fet és hi poria estar; e açò faia ell per ço que les viandes no li poguessen fallir".

#### Cap. 123

"E con tota la gent fo passada e foren tots plegats a Sant Quirc, la host se mogué, batalla arengada; així con si tots se deguessen combatre, anaren ordonats e guarnits, e vengren-se'n dretament a Peralada, e atendaren-se de Garriguella a la Garriga, e de la Garriga a Vallgornera, e de Vallgornera a Pujamillot, e així foren tuit atendats en aquell bell plan dels Aspres de Peralada".

J.-F. Cabestany

## BIBLIOGRAFIA

Col·lecció Diplomàtica de Sant Daniel de Girona (924-1300). Estudi i edició de Josep M. Marquès. Fundació Noguera. Col·lecció Diplomataris, 11. Barcelona, 1997, 723 pàgines

El monestir benet de Sant Daniel fou fundat l'any 1020 per la comtessa Ermessenda de Carcassona, muller del comte Ramon Borrell I. La intenció de la comtessa fou assolir un segon monestir femení que permetés ampliar l'activitat religiosa de l'únic monestir femení existent en aquell moment, que era el barceloní de Sant Pere de les Puel·les. Per sort el monestir romànic de Sant Daniel continua "in situ" sense greus mutilacions, molt al contrari del cenobi barceloní de Sant Pere. Aquesta continuïtat, gairebé mil·lenària, de la comunitat de Sant Daniel ha permès la conservació del seu notable arxiu.

L'edició de 442 documents, essencials per a poder conèixer la història d'aquest cenobi, és una tasca molt meritòria del seu editor, Josep M. Marquès, i no hem d'oblidar tampoc l'esforç de publicació fet per la Fundació Noguera. Aquesta col·lecció diplomàtica evidencia, una vegada més, la riquesa del patrimoni documental medieval català. La qualitat i quantitat de documents existents pot semblar increïble en considerar els fets revolucionaris del 1835, les guerres civils i les bullangues del segle XIX i el daltabaix dels anys 1936-39. La destrucció ha estat, certament, extraordinària, però amb tot, en considerar els 442 documents conservats a Sant Daniel de Girona, hom no pot deixar de pensar que Catalunya conserva un tresor documental altmedieval dels més rics de l'Europa occidental.

Aquesta documentació no solament ha de permetre millorar el coneixement de la història d'aquest cenobi gironí sinó també la de les contrades gironines i, per extensió, de tot Catalunya.

J.-F. C. i F.

\* \* \*

La manca d'una comunicació fàcil i planera havia mantingut aquest monument al marge d'una possibilitat de visita. S'hauria de millorar, no en si el camí, sinó el seu accés, com és evident a la població de la Garriguella, que té una estructura urbana pensada per circular-hi carros o tartanes, no els moderns autocars. Aquesta millora és essencial i primordial per poder aconsellar una visita, sense ensurts, a l'abadia de Sant Quirze de Colera.

## A N N E X

### Cap. 122

"Esdevenç-se que quatre monges de Tolzà, qui estaven en un monestir qui és prop d'Argilers, vengren al rei de França; e la un d'aquests era abat d'aquell lloc (sí que per ço con eren d'aquella terra, con aquell monestir és sufragani del monestir de la Grassa, qui és en Narbonès, e així tota hora hi ve abat d'aquella terra; per què los senyors d'Espanya farien gran saviesa que en llur terra no soferissen que hagués prelat si llur natural no era), e dix al rei de França:

— Senyor, jo e aquests altres monges som naturals de vostra terra e naturals vostres, per què, senyor, a nós dolria molt que vós vos entornàssets ab tan gran deshonor. Per què, senyor, si a vós plaurà, nós vos mostrarem lloc per on porets passar; e el lloc aquest és veritat que és fort, mas, per menyspreu; no hi ha gents qui contrastar-lo-us puguen, que està ben que hi haja cinquanta hòmens. E vós, senyor, haurets molta gent ab aixades, e ab palafangues, e ab pics e ab destrals; e pens d'entrar tantost un ric-hom vostre ab dos milia cavalls armats e ab molta gent de peu, e vagen davant aquells ab les aixades e pics e destrals, e pensen de fer camí; e poden davant ells anar uns milia peons, que si eren sentits, que tantost ho hagen ab ells, en guisa que aquells qui faran lo camí no els calla lleixar de l'obra. E així, segurament, senyor, vós e tota vostra gent porà passar, que pus vós hajats milia hòmens llassús al pas, no havets paor que null hom l'us pusca tolre, abans ne serets vós muntat ab la vostra cavalleria.

E lo rei de França dix-li:

— Abat, con sabets vós això?

— Senyor —dix ell—, con los nostres monges e hòmens van tots jorns en aquell lloc fer llenya e calç; sí que a vegades, con han a passar al comtat hòmens de peu, passen aquen. E aquest lloc, senyor, ha nom lo coll de la Maçana. Sí que, si vós ne demanats lo comte de Foix, qui és usat en esta terra, o a En Ramon Roger, trobarets que així és.

Dix lo rei de França:

— No en demanarem negun, que bé ens en fiam en vós. E així aquesta nit ne façam ço que a fer n'hajam".

.....

"E con venc a la mija nit, lo comte d'Armanyac e el senescal, ab tota aquella gent, sequiren los frares monges, e començaren a fer camins tantost con foren a la muntanya. E els dos monges, per una senda que hi havia, anaren primers ab la peonada; e l'abat e altre monge, ab hòmens del monestir qui sabien tota aquella muntanya, estaven ab aquells qui faïen lo camí.

Què us diré? Que con alba se féu, los dos milia peons foren sus alt al coll, que anc no hi foren sentits per aquells qui hi estaven en guàrdia entró ab ells foren. Mas segurament, si mal hagren guaitat, ells foren bé especejats, que de cinquanta que n'hi havia no n'escaparen mas cinc, qui meteren via-fora e fugiren envers la host de Castelló, qui era al coll de Banyuls".

.....